

ΟΙ ΑΙΚΜΑΛΩΤΟΙ ΤΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

(Συνήχεια, ὅρα φυλ. ΚΕ΄.)

Β΄.

ΜΑΓΔΑΛΑ

Εἰς τὰς ἐτχάτιας τῶν ὁρέων ἄτινα περικλείουν, πρὸς νότον, αἱ πηγαὶ τοῦ Τακάτσε², Takkaze², ἐκτείνεται σειρὰ μεμονωμένων ὁρόπεδιων καὶ κατακερματισμένων ὑπὸ στενῶν καὶ θαθέων ρηγμάτων τοῦ ἐδάφους· τὸ μᾶλλον ἀξιοσημείωτον πάντων, παρατεινόμενον ἀπὸ ἀνατολῶν εἰς δυσμὰς καὶ περιωρισμένον ἐκ κορυμνῶν ἐν οἷς διατρέχουν ὁ Βασίλο, ²) εἰσρέων ἐντὸς τοῦ Κυανοῦ Νεῖλου, καὶ ὁ παραπόταμος αὐτοῦ Γέδδα (Jedda), καλεῖται Δαλάντα (Dalanta). Ἐκ Δαλάντα τὸ ὅμμα διακρίνει εὐκρινῶς εἰς δέκα ἕως δώδεκα χιλιόμετρα ἀκαριαίως τὰ ὑψώματα τῶν Μαγδάλων.

Τὸ ἔδαφος, ὅπερ καταπίπτει καθέτως ἐκ τῆς κορυφῆς τοῦ Δαλάντα ἐν τῇ λεκάνῃ τοῦ Βασίλο, δὲν ὑψόνεται οὕτω τραχέως ἐπὶ τῆς ἐτέρας ὀχθῆς τοῦ ποταμοῦ τούτου, ἀλλὰ βαθμηδὸν κατὰ σειρὰν ἀλληλοδιαδόχων ὑψιπέδων, θαθέως διακεκομμένων ὑπὸ χειμάρρων ὑποτελῶν τοῦ Βασίλο καὶ καθέτων ἐπὶ τῆς πορείας του. Ὑπεράνω τῶν ὑψιπέδων, ὑψοῦται μεμονωμένος ἐκ τοῦ λοιποῦ συστήματος, βουνὸς ἐσχηματισμένος ὑπὸ τριῶν ἄμβας, ambas, (ὄρη ὀχυρά) ἀνομοίου ὕψους, τεταγμένων κατὰ ἀκανόνιστον τρίγωνον. Αἱ τρεῖς αὗται ἄμβαι φέρουσαι τὰ ὀνόματα Φάχλα, Fahlā, πρὸς δυσμὰς, Σελασσιέ (Selassie) πρὸς ἀνατολὰς καὶ Μάγδαλα πρὸς τὰ νοτιοανατολικά, εἰσὶ συνημμέναι διὰ λόφων ἢ μικρῶν ὑψιπέδων καὶ

εἰς τινὰ μέρη μεμονωμένα ὑπὸ κορυμνῶν μεγάλου βάθους. Τοιαύτῃ ἦτον ἡ θέσις ἣν ὁ Θεόδωρος ἐξέλεξεν πρὸς τελευταῖον του καταφύγιον· ἐν τοῖς ἐσχάτοις καιροῖς αἱ ἄμβαι ἦσαν ἐφωδιασμένοι ἐκ πυροβολικοῦ, καὶ εἰς τὰ μᾶλλον ὀσθενῇ σημεῖα ὠχυρωμένα διὰ τειχῶν· ἡ τῶν Μαγδάλων, ἥτις ἦτο ἡ πλέον ὀπισθεν καὶ ὀλιγώτερον προσιτῇ, ἐσχημάτιζε τὴν ἀκρόπολιν καὶ ὡς τὸ ἄσυλον τῆς θέσεως. ¹⁴).

Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τοῦ ἐσχηματισμένου τριγώνου ἐκ τῶν τριῶν ἐκείνων ἄμβων, καὶ χαμηλοτέρα αὐτῶν ἑκατοντάδας τινὰς ποδῶν ἐκτείνεται ἡ πεδιάς Ἰσλάμγιε, Islamgie. Χωρικοὶ καλλιεργοὺν αὐτῇ τὴν γῆν διὰ τὸν Θεόδωρον· οἱ ἀρχηγοὶ καὶ στρατιῶται τῆς φρουρᾶς εἶχον οἰκοδομήσῃ τινὰ χιορία ἢ κωμίδια.

Ὁ Θεόδωρος δὲν εἶχε μόνον τὰ Μάγδαλα ὡς φρούριον, ἀλλ' ἐπίσης ὡς φυλακὴν, ἀποθήκην, σιτῶνα, καταφυγὴν διὰ τὰς γυναῖκας καὶ οἰκογένειάν του. Ἡ οἰκία τοῦ βασιλέως καὶ αἱ σιταποθήκαι ἀπασχολοῦν σχεδὸν τὸ κέντρον τῆς ἄμβας.

Αἱ οἰκίαι τοῦ Θεοδώρου οὐδὲν εἶχον ἴδιον ὥς τε νὰ παρίστανται ὡς παλάτια. Εἶχον ὠκοδομητῇ κατὰ τὸ αὐτὸ σχέδιον, ἀλλὰ μείζονες τῶν καλυβῶν τοῦ τόπου. Οὐδέποτε κατῴκει ἐν αὐταῖς σχεδὸν, ἢ τοῦλάχιστον πολὺ σπανίως, προτιμῶν, ὁπότεν ἐπεσκέπτετο τὴν ἄμβαν, τὴν ἰδίαν σκηνὴν, ἐγειρομένην εἰς Islamgie ἢ ἐπὶ τινος γειτονικοῦ ὑψώματος, εἰς τὴν εὐρυτέραν καὶ ἀνεωτέραν κατοίκησιν τῆς Αἰθιοπίας.

Ἡ κοινὴ φυλακὴ, ἐν ᾗ περιωρίζοντο ἀναμῖξ οἱ πολιτικοὶ ἐνοχοί, οἱ κλέπται καὶ δολοφόνοι, συνέκειτο ἐκ πέντε καλυβῶν περικεκλησμένων ἐξ ἰδιωτικῶν οἰκημάτων τῶν πλουσιωτέρων δεσποτῶν καὶ τῶν φυλάκων, ἅτινα ἐξ-

(2) Ἴδε προηγούμενον φυλλάδ.

(14) Ἐκστρατεία ἐπὶ Ἀβυσινίαν τῷ 1869, ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ d' Hendecour d' Ενδεκούρ,

ταίνοντο ἀπὸ τῆς ἀνατολικῆς κατω-
φρεσίας τοῦ λόφου ἄχρι τῆς ὄχθης τοῦ
κρημνοῦ.

Εἶχεν ἀφελθῆ διάστημά τι ἐλεύθερον
πρὸς μεσημβρίαν. Ἐπὶ τῆς αἰχμαλω-
σίας μας, ἐκεῖναι αἱ οἰκίαι δὲν περιε-
λάμβανον ἑλαττον τῶν ἐξοχσιῶν ἐ-
ξήκοντα δεσμωτῶν, ἐξ ὧν περὶ τοὺς ὀ-
γδοήκοντα ἀπέθανον ὑπὸ διεσφαρμένων
πυρετῶν ἑκατὸν ἐβδομήκοντα πέντε
ἀπελύθησαν παρὰ τοῦ Νέγους· τρια-
κόσιοι ἐπτὰ ἐθανατώθησαν, ἐνενήκοντα
εἰς ἡλευθερώθησαν χάριν τῶν νικηφό-
ρων στρατιωτῶν μας. Ἡ ἐπταξία τῆς
φυλακῆς ὑπὸ τινος μὲν ἐπόφειε ἤτον αὐ-
στηροτάτη, ὑπὸ ἄλλας δὲ ἐπεισικῆς, ἀλ-
λὰ γενικῶς ὀλίγον σύμφωνος πρὸς τὰς
τοῦ πολιτισμοῦ ιδέας μου.

Ἡ ἀτμοσφαῖρα τῶν ὑπεργεμουσῶν
καλυβῶν ἦτο πυκνὴ καὶ δυσώδης. Ἐκεῖ
εὐρίσκοντο ἐγγύς· ὁ πτωχὸς ἀλλήτης θνή-
σκων ἐκ πείνης, δεδμεμένος χειρας καὶ
πόδας καὶ φέρων συχνὰ περὶ τὸν λαι-
μόν τεμάχιον ξύλου πολλῶν μέτρων
τὸ μῆκος ἐν εἵδει ἀγχόνης, καὶ ὁ πο-
λεμιστὴς θς εἶχε χύση τὸ αἷμα του εἰς
μάχας, ὁ διοικητὴς ἐπαρχίας, καὶ ἔτι
υἱοὶ βασιλέων ἢ ἀντίπαλοι νικηθέντες
παρὰ τοῦ Νέγους. Ἐν μέσῳ τούτων οἱ
φύλακες, διατηροῦντες καθ' ἅπασαν τὴν
νύκτα ἀνημμένον τὸ φῶς, ἐγέλων καὶ
ἐπαιζον θορυβῶδες παιγνίδιον, ἀ-
διαφοροῦντες εἰς τὰ παθήματα τῶν ду-
στυχῶν ἀγρόπνων.

Πρὸς τὸν ἄρβρον, πάντοτε ἕξ ὥρας
πρὸ μεσημβρίας ἐπὶ τοῦτο τὸ πλάτος,
ἡ θύρα τῆς φυλακῆς ἦν ἀνεωγμένη. Ἐ-
κεῖνοι οἵτινες ἦσαν ἀρκετὰ εὐτυχεῖς ὅτι
ἐκέκτηντο καλύβας διὰ μέσου τοῦ χρυ-
σίου εἰς τὴν γειτονίαν τῆς κοινῆς φυ-
λακῆς, ἐκεῖ ἀπεσύροντο ὅπως κοιμηθῶ-
σιν, ἐνῶ οἱ πτωχότεροι περιεφέροντο περὶ
τὴν φυλακὴν, περιμένοντες τὸν ἄρτον
μὲ ὄλην τὴν ὑπομονὴν ἀνθρώπων πει-
ναλέων. Ἡ αὐτοκρατορικὴ γενναϊότης
τοῦς παρεχόμενους ἀκριβῶς ὅσον ἤρκει ἵνα
μὴ ἀποθάνωσιν ἐξ αἰτίας. Ἐτεροὶ ἐ-
πλανῶντο κατὰ ζεύγη αἰτοῦντες ἐλεη-

μοσύνην παρὰ τῶν μάλλον εὐνοουμέ-
νων συνεταίρων τῶν ἡ ὁπόταν τοὺς ἐ-
δίδετο ἄδεια, ἐπορεύοντο ἀπὸ θύρας
εἰς θύραν ἐπικαλούμενοι τὸ ἔλεος ἐν ὀ-
νόματι τοῦ Σωτῆρος τοῦ κόσμου. Οἱ
δεσμοφύλακες ἦσαν ἀνεκφράστου κτη-
νωδίας, συνφειώθησαν ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη
πρὸς τὴν ἀθλιότητα ὑπὸ τὴν εἰδεχθε-
στέραν αὐτῆς μορφήν, ὥστε εἶχε ὀβε-
σθῇ ἐν ταῖς καρδίαις τῶν ὁ τελευταῖος
σπινθὴρ τοῦ αἰσθήματος τῆς φιλανθρω-
πίας.

Ἐν τῷ ἄρῳ τούτῳ διηγάγομεν ἐπὶ
μῆνας εἰκοσίενα!...

Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1867, ἡ ἐξέγερ-
σις ἐναντίον τῆς δυναστείας τοῦ Θεο-
δώρου ἐγένετο τόσῳ γενικῇ, ὥστε πλὴν
τῶν ἐπαρχιῶν τῶν μάλλον ὁμῶν τοῖς
Μαγδάλοις, τοῦ φρουρίου τούτου καὶ
ἐτέρου τινος, τοῦ Ἀμβά—Ζερ. Amba—
Zer, παρὰ τὸν Tschelga, δὲν κατεῖχε
πλέον ἄλλο εἰμὴ τὰ ὀλίγα μέτρα ἐδά-
φους ἐφ' οὗ ἀνηγείροντο αἱ σκηναὶ του.
Οἱ ἐργάται αὐτοῦ Εὐρωπαῖοι εἶχον χύ-
ση δι' αὐτόν τινα κανόνια· ἀλλὰ, φο-
βούμενος μήπως ἐν τῷ χυτηρίῳ τῆς
Γάρφατ ἀρπαχθῶσι παρὰ τῶν ἐπα-
ναστατῶν, ἀπεφάσισε νὰ τὰ μεταφέρει
ἐν τῇ στρατοπέδῳ του.

Ὅλιγον ὕστερον μετὰ τὴν ἀναχώ-
ρησιν τῶν Εὐρωπαϊῶν ἐργατῶν ἀπὸ Γάρ-
φατ διὰ Δέβρα—Ταβὸρ, ἐφθασεν ἐξ Ἀγ-
γλίας ὁ κύριος Φλάδ, καὶ συνήντησε
τὸν Θεόδωρον εἰς Δεμβέαν τῇ 26 Ἀπρι-
λίου. Ἡ πρώτη των συνομιλία δὲν ἐ-
γένετο λίαν φιλική. Ὁ κύριος Φλάδ
ἐνεχείρισεν εἰς τὴν Μεγαλειότητά του
ἐπιστολὴν τῆς βασιλείσεως, ὡς καὶ τινας
ἐτέρας τοῦ στρατηγοῦ Merewether (δι-
ευθυντοῦ τοῦ πολιτικοῦ ἡμῶν πρακτο-
ρείου ἐν τῇ ἑρυθρᾷ θαλάσῃ), τοῦ δό-
κτορος Beke καὶ τῶν συγγενῶν τῶν
πρώτων αἰχμαλώτων. Ὁ κύριος Φλάδ,
παρουσιάζων τὴν ἐπιστολὴν τοῦ στρα-
τηγοῦ Merewether εἰς τὸν Θεόδωρον,
ἐπρόσθεσεν ὅτι τῷ εἶχε φέρῃ ὡς δῶρον,
ἐκ μέρους ἐκείνου τοῦ εὐγενοῦς, ἐξαίρετον

τηλεσκοπίον. Ὁ Θεόδωρος ἤτησε νὰ τὸ ἴδῃ. Ἐκοπίασαν ὀλίγον ἵνα διεθετῇ-
σωσιν αὐτὸ εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἀρμολῇ
εἰς τὴν θράσιν τοῦ αυτοκράτορος, ἐδέη-
σεν ὀλίγου χρόνου τῷ κυρίῳ Φλάδ
νὰ τὸ θέσῃ καλῶς· ὅθεν ὁ Θεόδωρος δὲν
ὑπέμεινε πλέον. «Κομίσάτέ το, εἶπεν,
εἰς τινὰ σκηνὴν μου· θέλομεν δοκιμάσῃ
αὐτὸ αὐρίον, ἀλλ' ἐγὼ γινώσκω ὅτι δὲν
εἶνε καλὸν τηλεσκοπίον· δὲν μοι ἐσπάλῃ
βεβαίως ἐκ καλῆς προθέσεως.»

Ὁ Θεόδωρος διέταξε τότε ἅπαντας
νὰ ἀποσυρῶσιν, εἰπὼν δὲ τῷ κυρίῳ
Φλάδ νὰ καθήσῃ τὸν ἡρώτησε. «Ἐχετε
ἴδῃ τὴν βασιλίσσαν;» Ὁ κύριος Φλάδ
ἀπεκρίνατο, ναί, καὶ προσέθεσεν ὅτι αὐτὴ
τὸν ἐπεφόρτισε δι' αὐτὸν ἐντολὴν τινὰ
προφορικὴν. «Ἡ βασιλὶς τῆς Ἀγγλίας,
ἀπήντησεν ὁ Φλάδ, μ' ἐπεφόρτισε νὰ
πληροφορήσω τὴν μεγαλειότητά σου ὅ-
τι, ἐάν δὲν ἀποδώσῃτε τὴν ἐλευθερίαν εἰς
ἅπαντας οὓς κατέχετε βιαίως ἀπὸ το-
σοῦτου χρόνου, δὲν δικαιούσθε πλέον νὰ
ἐλπίζετε ἐπὶ τῇ περαιτέρῳ φιλίᾳ της.»
Ὁ Θεόδωρος ἠκροάσθη μετὰ προσοχῆς,
μάλιστα ἔκαμεν ἵνα ἐπαναληφθῇ πολ-
λάκις ἡ ἀγγελία· καὶ μετὰ ἀνάπαυλα,
εἶπεν πρὸς τὸν κύριον Φλάδ·

—Ἐγὼ ἐζήτησα παρὰ τῶν Ἀγγλων
μίαν ἀποδείξιν φιλίας, καὶ μοι τὴν ἀρ-
νοῦνται· ἐάν θέλωσι νὰ ἔλθωσιν ὅπως
μὲ πολεμήσωσιν, ἅς ἔλθωσι! καὶ με-
ταχειρισθῇτέ με ὡς ἐκτεθλυμμένον, ἐάν
δὲν τοὺς νικήσω.

Τῇ ἐπαύριον, ὁ κύριος Φλάδ ἦλθε μὲ
τὰ δῶρα ἅπερ μεθ' ἑαυτοῦ ἔφερεν ἐκ
μέρους τῆς Κυβερνήσεως, τοῦ δόκτορος
Beke καὶ ἄλλων· ἔθεσε κατὰ μέρος
προμηθείας τινὰς δι' ἡμᾶς, ἀλλ' ὁ Θεό-
δωρος κατέσχεν ἅπαντα, καὶ αὐτὰ τὰ χί-
λια δολλάρια, ἅτινα ὁ κύριος Φλάδ μᾶς
εἶχε κομίσῃ, ἐπὶ προφάσει ὅτι αἱ ὁδοὶ ἦ-
σαν ἐπικίνδυνοι καὶ ὅτι αὐτὸς μόνος ἤθελε
νὰ ἀνακοινώσῃ τοὺς ἰδίους σκοποὺς τῷ
κυρίῳ Ράσσαμ εἰς Μάγδαλα.

Γῇ 29, ὁ Θεόδωρος ἐπεμψεν ἐκ νέου
ἵνα λάβῃ τὸ τηλεσκοπίον. Εἰς τῶν ἀ-
ξιωματικῶν του τὸ εἶχεν ἐξετάσῃ καὶ

εἶρη ἐξαίρετον, ἀλλ' ὁ Θεόδωρος ἀ-
πεφάνθη ὅτι αὐτὸς οὐδὲν ὥς ἐβόλεπε διὰ τοῦ
τηλεσκοπίου. «Δὲν μοι τὸ ἐστείλαν διὰ
νὰ μοι κάμωσιν εὐχαρίστησιν τινὰ, εἶ-
πεν, εἶνε ὡς ὁ τάπης δὲν ἤδη μοι ἐ-
στείλαν διὰ τοῦ Κέρανος· πλὴν τῇ βοη-
θείᾳ τοῦ θεοῦ ἐφυλάκισα τὸν κομιστὴν
ἐκείνου τοῦ τάπης· ἐκεῖνος ὅστις μοι
κάμνει τὸ δῶρον τοῦτο θέλει μόνον ἵνα μὲ
ἐνοχλήσῃ, θέλει νὰ μοι εἴπῃ—Καίτοι εἶ-
σθε βασιλεὺς καὶ σὺς προσφέρεται ἐν ἐ-
ξαίρετον τηλεσκοπίον, δὲν δύνασθε νὰ
ἐπωφεληθῇτε.»

Ὁ κύριος Φλάδ ἔπραξεν ὅ,τι ἡδύ-
νατο, ἀλλ' εἰς μάτην, διὰ νὰ καταστρέ-
ψῃ ἐν τῷ πνεύματι τῆς Μεγαλειότητός
Του ταύτην τὴν ἐντύπωσιν, καὶ νὰ τὴν
πέισῃ ὅτι τὸ τηλεσκοπίον τῇ προσηνέ-
χθη ὡς μαρτύριον φιλίας.

Ἐξ ἄλλου δὲ ἐδήλωσε πρὸς τὸν Νέ-
γους ὅτι, ἐάν δὲν ἐνέδιδεν εἰς τὴν αἵ-
τησιν τῆς βασιλίσσης μας ἤθελε περι-
πέσῃ ἀφ' ἑαυτοῦ εἰς ὀλέθριον πόλεμον
κτλ. Ὁ Θεόδωρος τὸν ἤκουσε μετὰ με-
γάλης ψυχρότητος καὶ φαινομένης ἀ-
διαφορίας, καὶ ὅτε ὁ κύριος Φλάδ ἐ-
παύσατο τοῦ ὁμιλεῖν, «Μὴ ἔχετε οὐ-
δένα φόβον, εἶπεν ἡσύχως, ἡ νίκη προέρ-
χεται ἐκ θεοῦ. Δὲν ἀναθέτω τὴν πί-
στιν μου εἰς τὴν ἰσχὺν, ἀλλ' εἰς τὸν
Κύριον, καὶ αὐτὸς θέλει μὲ βοηθήσῃ.
Ἐμπιστεύομαι εἰς ἕνα θεὸν ὅστις λέγει·
ἐάν ἔχετε πίστιν, δύνασθε νὰ μετακινή-
σῃτε τὰ ὄρη οὕτως εὐκόλως ὡς κόκκον
σινάπεως.» Πρὸς δὲ εἶπεν ὅτι, καὶ ἐάν δὲν
ἐδέσμει τὸν κύριον Ράσσαμ, ἡ ὑπόθεσις
ἤθελε καταντήσῃ εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον,
καὶ δὲν ἤθελον τῷ ἀποστολῇ οἱ ἐργάται.

Αὐτὸς ἐγίνωσκεν ἤδη ἀπὸ τὸν
καιρὸν τοῦ Bell καὶ τοῦ Plowden
ὅτι οἱ Ἀγγλοὶ δὲν ἦσαν φίλοι αὐτῶν
καὶ ἐάν μετεχειρίσθῃ καλῶς τοὺς δύο
ἐκείνους ἄνδρας, δὲν ἔκαμεν εἰμὴ διὰ
ἀτομικὴν πρὸς αὐτοὺς ὑπόληψιν. Κατέ-
ληξε δὲ εἰπὼν· «Παραδίδομαι ὅλως
εἰς τὸν Κύριον· αὐτὸς θέλει ἀποφασίσῃ
ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ὅτε θὰ πολε-
μήσωμεν.»

Ἐν τούτοις αἱ λειποταξίαι εἶχον σπουδαίως ἐλαττώσειτο στράτευμά του. Καλῶς ἐγίνωσκε τὴν ἐπιρροὴν τοῦ ἀριθμοῦ ἐν τόπῳ ὡς ἡ Ἀβυσσινία· ὅθεν ὅπως αὐξήσῃ τὸν μικρὸν του στρατὸν, ἀφοῦ ἐλεηλάτησε τετράκις ἢ πεντάκις τὰ διαμερίσματα τοῦ Δεμβέα καὶ Τακκόζα, ἐδημοσίευσεν προκήρυξιν πρὸς τοὺς χωρικοὺς κατὰ τοὺς ἀκολουθοῦντας ὅρους. «Σεῖς δὲν ἔχετε πλέον οὔτε κατοικίαν, οὔτε σίτον, οὔτε κτήνος· πλὴν δὲν εἴμαί· ἐγὼ ὁ αἴτιος· ὁ θεὸς· ἠθέλησεν οὕτω. Ἐλθετε μετ' ἐμοῦ καὶ ἐγὼ θέλω σᾶς φέρῃ ἐκεῖ ἐνθα θέλετε εὐρὴ ἐν ἀφθονίᾳ σίτον καὶ κτήνη, καὶ θέλω τιμωρήσῃ οὓς τινες εἶνε ἡ αἰτία τοῦ καθ' ἡμῶν θυμοῦ τοῦ θεοῦ.» Τοιοῦτοτρόπως ἐφέρθη πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς ἐπαρχίας τοῦ Begemder, ἣν εἶχε καταστρέψῃ ὀλίγον πρότερον, καὶ πολλὰ τῶν πτωχῶν ἐκείνων πλασμάτων τῶν θνησκόντων τῆς πείνης, ἄνευ καταφυγῆς, ἀγνοοῦντα ποῦ νὰ ὑπάγουν ἢ πῶς νὰ ζήσωσι, λίαν εὐχαρίστως ἐδέχθησαν τὴν προσφορὰν του. Μῶλον τοῦτο ἡ θέσις τοῦ πολὺ ἀπείχε τοῦ νὰ βελτιωθῇ.

Τὰ διαμερίσματα τοῦ Gahente καὶ τοῦ Dalánta, ἐκηρύχθησαν ὑπὲρ τῶν Gallas,¹⁴⁾ ἐδίωξαν τοὺς διοικητὰς οὓς ὁ Θεόδωρος τοὺς ἐπέβαλε, καὶ ἐκυρίευσαν τὰ θρέμματα, τοὺς ἡμιόνους καὶ τοὺς ἵππους τοὺς ἀνήκοντας εἰς τὴν φρουρὰν τῶν Μαγδάλων καὶ ἅτινα ἐστάλησαν εἰς τὰς νομάς των, ὡς συνειθίζετο πρὸ τῆς ὥρας τῶν βροχῶν, ἀναμενομένης τῆς ἐλλείψεως τοῦ ὕδατος ἐπὶ τὴν ἰδίαν ἀμβάρ. Ἐὰν πρό τινων μηνῶν ὁ Θεόδωρος δὲν εἶχε πλέον ἢ ἐπισφαλῆ τινα μερίδα τῆς ποτὲ εὐρείας αὐτοκρατορίας του, μερίδα ἣν ἠδύνατο νὰ καλέσῃ κράτος του, τὸν ἰούνιον τοῦ 1867 ἦτο βασιλεὺς ἄνευ βασιλείας καὶ στρατηγὸς χωρὶς στρατιάν. Τὰ στρατεύματά του ἀπησχόλουν ἔτι τὰ Μάγδαλα καὶ τὴν Ἀμβά—Ζέρ,

ἀλλὰ, ἐξαιρουμένων ἐκείνων τῶν φρουρίων, ἢ στερήσις οὐδὲν εἶχεν εἰς αὐτὸν δφῆσῃ τὸ στρατόπεδόν του ἦν πληρὲς δυσηρεστημένων, καὶ αἱ λειποταξίαι ἠῤῥανον ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε δὲν ἠδύνατο τότε νὰ συνενώσῃ πλέον τῶν ἐξ ἡ ἐπτά χιλιάδων ὀπλιτῶν, οἵτινες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἦσαν χωρικοὶ ἀκολουθήσαντες αὐτὸν ἔνα ἀποφύγασιν τὸν ἐκ πείνης θάνατον, Ἡ περὶ τὸ Δέβρα—Ταβὸρ χώρα ἦν εἰς περιφέρειάν τινων μιλίων ὅλως ἔρημος, ὁ δὲ Θεόδωρος εἶδε μετὰ φρίκης ἐπερχομένην τὴν ὥραν τῶν ὑατῶν, ἐπειδὴ ἐν τῷ στρατοπέδῳ του δὲν ὑπῆρχον προμήθειαι, καὶ ἔμελλε νὰ διατηρήσῃ μέγαν ἀριθμὸν ὑπηρετῶν, τὸν λαὸν τῆς Γόνδαρ καὶ ἀναρίθμητον ποσότητα ἀνωφελῶν στομάτων.

Αἱ ὑπὸ τοῦ Θεοδώρου διαπραχθεῖσαι φρικταὶ σκληρότητες ἐν τῇ περιόδῳ ἐκείνῃ τοῦ σταδίου τοῦ ἀδύνατον εἶνε νὰ ἀπαριθμηθῶσιν. Ἀρκεῖ νὰ ὑποδείξωμεν τὴν πρὸς τοὺς εἰρηνικοὺς κατοίκους τῆς Μετρέχα (Metreha) διαγωγῆς του.

Ἡ νῆσος αὕτη, κειμένη ἐν τῇ λίμνῃ Τάνα περὶ τὰ εἴκοσι μίλια πρὸς βορρὰν τῆς Κουράτα, ἀπέχει τῆς Ἡπείρου μόνον ἑκατοντάδας τινὰς μέτρων. Αὐτὴ ἐθεωρεῖτο ὡς ἄτυλον, καὶ ἐπροστατεύετο ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ χαρακτῆρος τῆς· ἐκεῖ ἱερεῖς καὶ μοναχοὶ διέμενον ἐν εἰρήνῃ, ἔμποροι καὶ ἰδιοκτῆται ἔστειλλον τὰ ἀγαθὰ των καὶ τὰς ἰδίας των προμηθείας ὅπως τὰς θέσωσιν ἐν ἀσφαλεῖ.

Ὁ Θεόδωρος οὐδόλως ἐδίστασε νὰ παραβιάσῃ τὴν ἱερότητα ἐκείνης τῆς νήσου, δὲν ἐσέβετο πρὸ πολλοῦ τὸ δικαίωμα τοῦ ἄστυλος τὸ ὑπὸ τῆς κοιτῆς γνώμης καὶ τοῦ νόμου παραχωρούμενον εἰς τὰ θρησκευτικὰ καθιδρύματα. Βίβλιος νὰ κατάρχη ἄμετρον λεηλασίαν δὲν ἐδίστασε νὰ συναριθμήσῃ νέαν ἱεροσυλίαν μετὰ τῶν πολυαριθμῶν ἐγκλημάτων του. Φθὰς πρὸ τῆς Μετρέχα, ἐδήλωσεν πρὸς τοὺς ἱερεῖς ὅτι δὲν ἤθελεν εἰμὴ τὸν σῖτον ὅνπερ ἐφύλαττον, ὥμοσεν ἰπισήμως ὅτι δὲν ἤθελε τοῖς κῆμαι βλάβην τινὰ, καὶ ἐπέτυχεν αὕτω

(14) Ὁμοεμπροστικῶν

παρά τῶν δυστυχῶν ἐκείνων τὰ μέσα τοῦ νὰ μεταβιβασθῇ εἰς τὴν νῆσον τῶν ἐπὶ τινῶν λέμβων. Μόλις ὁ Θεόδωρος μέ τινα ἀριθμὸν ἐκλελεγμένων ὑπὸ αὐτοῦ ἀνδρῶν ἀπεβιβάσθη εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον, ἔκλεισεν ἅπαντας τοὺς κατοίκους οὓς εὗρεν, ἐν τισὶ τῶν εὐρυχωροτέρων οἰκοδομῶν, καὶ μετεκόμισεν ἐκαίθεν ὅλον τὸν σίτον, τὸν ἄργυρον καὶ τὰ ἐμπορεύματα, ἦναψε πῦρ πανταχοῦ, καὶ οὕτω κατέκαυσεν ἱερεῖς, ἐμπόρους, γυναῖκας καὶ παιδιὰ!

Ἀλλὰ διαρκούσης τῆς βροχερᾶς ὥρας τοῦ 1867, ὁ Θεόδωρος ἐπάλαισε μετὰ νέων καὶ μεζόνων δυσχερεῶν. Ὑπέμεινε σκληρὸν ἀγνισμόν τῶν διαβολικῶν του πράξεων, καὶ ἔνεκα τῆς ἀλαζονικῆς του φύσεως τοῦτο ἐπρεπε νὰ ἦνε ἀγωνία σταθερά καὶ πασῶν τῶν ἡμερῶν. Οἱ ἀντάρται τόσον ὀλίγον ἐφοβοῦντο τὸν Θεόδωρον ὥς τε πᾶσαν νύκτα προσέβαλλον τὸ στρατόπεδόν του καὶ αἰετοὶ ἐνέδρουν ἵνα συλλαμβάνωσι τοὺς κατασκόπους ὑπηρετίας τοῦ στρατοῦ. Αὐτοὶ ἐνέπνεον τοσοῦτον τρόμον εἰς τοὺς στρατιώτας, ὥστε διὰ τὰ τοὺς προστατεύει ὁ Θεόδωρος καὶ ταῦτο χρόνως νὰ κωλύσῃ ἐντὸς τινῶν ὁρίων τὰς αὐτομολίας, ἐποίησε μέγα χαράκωμα ἐπὶ τῆς βάσεως τοῦ βουνοῦ ἐφ' οὗ εἶχεν ἐγκατασταθῇ τὸ στρατόπεδόν του. Αἱ δύο φατρίαι ἔκαμνον πόλεμον ἐξοντώσεως, τοῦ Θεοδώρου μηδεμίαν εὐσπλαγχνίαν δεκνύοντος πρὸς τοὺς χωρικοὺς οὓς ἐπετύγχανε νὰ συλλαμβάνῃ, αὐτῶν δὲ ἐξ ὑπαμοιβῆς βασιανίζοντων καὶ δολοφονούντων οἰονδήποτε ἀνήκοντα εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ αὐτοκράτορος. Παρὰ πολὺ φρικτὸν ἤθελεν εἶσθαι νὰ ἀναφέρωμεν καταλεπτῶς τὰς διαπραχθείσας ὁμοτιγίας ὑπὸ τοῦ Θεοδώρου κατὰ τὸν τελευταῖον τῆς ἐν Βεγέμενδερ διατριβῆς του, ἀρκεῖ νὰ εἴπητις ὅτι ἔκαυσε ζώντας, ἢ κατεδίκασεν εἰς τινα ἄλλον σκληρὸν θάνατον πλεον τῶν τρισχιλίων ἀτόμων ἐν τῷ βραχεῖ ἐκείνῳ χρονικῷ διαστήματι! Ἐνῶντε ἡ μανία του ἦν τόσῳ τυφλῇ, ὥς

τε ἀδυνατῶν νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν ἰδίαν ἐκδίκησιν τιμωρῶν τοὺς ὑβριστὰς του καὶ τοὺς μεταχειριζομένους αὐτὸν καθ' ἐκάστην περιφρονητικῶς, ἐξέχεε τὴν ὀργὴν του ἐπὶ τῶν ὀλίγων συντρόφων του οἵτινες τῷ ἀπέμενον ἵνα μετὰσχῶσι τῆς τύχης του· στρατηγοί, οἵτινες εἶχον πολεμήσῃ ἐπὶ πολλὰ εἴτη παρὰ τὸ πλευρόν του, φίλοι οὓς ἐγίνωσκε παιδιόθεν, ἀξιοσεβαστοὶ γέροντες οἵτινες τὸν εἶχον βοηθήσει κατ' ἀρχάς, ἅπαντες κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ὤρειλον νὰ ὑποφέρωσι διὰ τὴν πίστιν τῶν, καὶ ἔπεσον θύματα θάνατος τῆς καθ' ὑπερβολὴν ἀνοήτου βίης. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ὑπέκυψαν εἰς βραδὺν θάνατον ἢ ἐν τοῖς δεσμοῖς ἢ ἐν τοῖς βασάνοις ἄνευ ἄλλης αἰτίας εἰμὴ ἔνεκα τῆς πρὸς αὐτὸν στοργῆς τῶν!

(ἀκολουθεῖ)

ΠΕΡΙ ΗΧΟΥ.

Προτιθέμενοι στοιχειώδη τινα περὶ ἡχοῦ νὰ ἐκθέσωμεν, περιττὸν κρίνομεν νὰ προτάξωμεν ὀρισμὸν, ὅστις ἐν ἀρχῇ ἤθελεν εἶσθαι δυσνόητος· προσπαθήσωμεν ὅθεν νὰ μελετήσωμεν τὸν ἡχόν ἀρχόμενοι ἐκ σειρᾶς παρατηρήσεων καὶ πειραμάτων δι' ὧν θέλομεν δυνήθῃ νὰ ἐννοήσωμεν τί ἐστὶν ἡχος καὶ εἴτα θέλομεν ἐν συνόψει* προβῇ εἰς ὅ,τι σχετικὸν πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο.

Ἐὰν κρούσωμεν κώδωνα, οὗτος ἐκβαίως θέλει ἡχῆσαι· ἡχοῦντος δ' αὐτοῦ, ἐὰν προσεγγίσωμεν τὸν δάκτυλόν μας, θέλομεν αἰσθανθῇ ὅτι πάλλεται, ἥτοι ἐκτελεῖ δονήσεις, αἵτινες δὲν εἶναι μὲν ὁραταί, ἀλλ' εἶναι ἐπαισθηταί τῇ ἀφῇ ἡμῶν. Πρὸς τοῦτοισι, ἐὰν ἐπὶ ἡχοῦσης ἐπιφανείας, ὥς π. χ. ἐπὶ τυμπάνου ἡχοῦντος, ἐπιρρίψωμεν λεπτὴν κόκκινον, θέλομεν ἰδῆν ὅτι ἡ κόκκινος αὕτη ἀναπηδᾷ. Ἐὰν προσέξωμεν εἰς χορδὴν μουσικοῦ ὀργάνου ἡχοῦσαν, θὰ ἴδωμεν ὅτι, ἐν ὅσῳ αὕτη ἡχεῖ, ἐκτελεῖ περιαγωγάς· αἵτινες